

Шевчук А.С.

Надзвичайні ситуації, їх класифікація та заходи безпеки у разі їх виникнення

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», факультет післядипломної освіти
та до університетської підготовки, кафедра громадського здоров'я

Надзвичайна ситуація (НС) – порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом чи іншою небезпечною подією, яка призвела або може призвести до загибелі людей та значних матеріальних втрат.

Під час НС потенційні небезпеки проявляються в більшій кількості та з більшою ймовірністю, що призводить до масштабних негативних наслідків.

Умови виникнення НС:

- наявність джерела небезпеки (вибухових, отруйних, радіоактивних речовин і та ін.);
- дії чинників, що уражають в разі прояву небезпек (викид газу, вибух, займання);
- знаходження в зоні дії уражаючих факторів людей, сільськогосподарських тварин, угідь.

Надзвичайні ситуації класифікують за різними ознаками.

Класифікація надзвичайних ситуацій

Відповідно до причин походження подій, що можуть зумовити виникнення НС розрізняють:

НС техногенного характеру – транспортні аварії (катастрофи), пожежі, аварії з викидом небезпечних речовин, руйнуванням споруд та будівель, аварії на інженерних мережах і спорудах життєзабезпечення, гідродинамічні аварії на греблях, дамбах тощо.

НС природного характеру – небезпечні геологічні, метеорологічні, гідрологічні морські та прісноводні явища, деградація ґрунтів чи надр, природні пожежі, зміна стану повітряного басейну, інфекційна захворюваність людей, сільськогосподарських тварин, масове ураження сільськогосподарських рослин хворобами чи шкідниками, зміна стану водних ресурсів та біосфери, тощо.

НС соціального характеру – пов'язані з протиправними діями терористичного і антиконституційного спрямування: здійснення або реальна загроза терористичного акту (збройний напад, захоплення і затримання важливих об'єктів, ядерних установок і матеріалів, систем зв'язку та телекомунікацій, напад чи замах на екіпаж повітряного або, морського судна), викрадення (спроба викрадення) чи знищення суден, захоплення заручників, встановлення вибухових пристроїв у громадських місцях, викрадення або захоплення зброї, виявлення застарілих боєприпасів тощо.

Відповідно до територіального поширення, обсягів заподіяних або очікуваних економічних збитків, кількості людей, які загинули, за класифікаційними ознаками визначають чотири рівні надзвичайних ситуацій:

- загальнодержавний;
- регіональний;
- місцевий;
- об'єктовий.

Класифікація надзвичайних ситуацій впроваджена в Україні з метою забезпечення організаційної взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій у процесі вирішення питань, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями, ліквідацією їх наслідків та веденням державної статистики.

Класифікація здійснюється на підставі «Порядку класифікації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 368 від 24 березня 2004 року, Державного класифікатору надзвичайних ситуацій ДК 019-2010 та Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій», затверджених наказом МНС України від 12 грудня 2012 року за № 1400.

Якщо відомо, які саме небезпеки загрожують, можна розробити основні **напрями забезпечення безпеки цивільного захисту**.

Забезпечення природної безпеки вимагає:

- розробляти природоохоронні закони та суворо слідкувати за їх виконанням;
- постійно проводити моніторинг природних небезпек;
- вести природоохоронне землекористування та видобуток корисних копалин;
- достатньо фінансувати проведення заходів, спрямованих на захист природного середовища;
- вчасно вживати профілактичні заходи для попередження виникнення та розвитку епідемій, епізоотій, епіфітотій;
- не допускати промислових та інших викидів у водойми та атмосферу без використання очисних споруд;
- своєчасно та в належній кількості застосовувати у сільському господарстві мінеральні добрива та отрутохімікати;
- зберігати зелені насадження від нерозумних вирубок та робити нові зелені насадження (в тому числі лісозахисні смуги).

Забезпечення техногенної безпеки можливе, якщо:

- готується і реалізується комплекс заходів (правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних), спрямованих на проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації;
- відбувається моніторинг можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків;
- постійно ведеться ідентифікація та облік об'єктів підвищеної небезпеки;
- складаються декларації безпеки потенційно-небезпечних об'єктів;
- контролюються матеріали, речовини, що використовуються у виробничому та побутовому середовищі і можуть бути небезпечними для життя та здоров'я людей;
- строго виконуються умови технологічного процесу та правила експлуатації, особливо при роботі з небезпечними речовинами та матеріалами;
- з використання постійно вилучаються недосконалі та недостатньо надійні побутові прилади і техніка, транспортні засоби та інше;
- постійно перевіряється технічний стан споруд, будинків, конструкцій, доріг, транспортних засобів то що.
- ведеться моніторинг безпеки лікарських препаратів, обладнання та засобів обстеження;
- перевіряється безпечність та відповідність стандартам продуктів харчування та напоїв.

Забезпечення соціально-політичної безпеки передбачає:

- наявність відповідної законодавчо-правової бази з питань забезпечення безпеки людини;
- урегулювання збройних конфліктів шляхом мирних переговорів;
- міжнародну боротьбу з будь-якими проявами тероризму та екстремізму;
- обов'язкову відповідальність за вчинки кримінального характеру;
- профілактику у суспільстві соціальних небезпек;
- достатнє фінансування захисних соціальних програм;
- економічну та політичну стабільність у державі.

Примітка. У матеріалах збережено орфографію, пунктуацію та стилістику авторів.